Sterk door overleg

SERV Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

ADVIES OVER DE RATIFICATIE VAN DE IAO-VERDRAGEN NRS. 142, 150, 160, 168, 175, 177 EN 179

Brussel, 12 november 2002
RVP/advies_IAO_verdragen

Op 10 september 2002 vroeg Vlaams minister van werkgelegenheid het advies over 7 ontwerpen van decreet tot instemming met een aantal IAO-verdragen en de bijhorende aanbevelingen
De IAO-verdragen waarover het advies wordt gevraagd hebben betrekking op:

- de rol van beroepskeuzevoorlichting en beroepsopleiding bij de ontwikkeling van menselijke hulpbronnen (IAO-verdrag nr. 142)
- de bestuurstaak op het gebied van arbeid: taak, functies en organisatie (IAO-verdrag nr. 150)
- de arbeidsstatistieken (IAO-verdrag nr. 160)
- de bevordering van de werkgelegenheid en de bescherming tegen werkloosheid (IAO-verdrag nr. 168)
- het deeltijdwerk (IAO-verdrag nr. 175)
- het thuiswerk (IAO-verdrag nr. 177)
- de werving van en arbeidsbemiddeling voor zeevarenden (IAO-verdrag nr. 179).

Op 11 december 2002 zal de raad zich over de ontwerpdecreten uitspreken en hierover volgend advies formuleren.

*

* *

ADVIES

1. ALGEMENE BEMERKINGEN

De SERV vindt het positief dat de Vlaamse regering het belang onderkent van de ratificatie van IAO-normen en meent dat Vlaanderen en België als regio en klein land een voorbeeldfunctie kunnen opnemen.
De Vlaamse sociale partners wijzen erop dat de ratificatie van de IAO-verdragen niet enkel een signaalfunctie heeft maar dat Vlaanderen er zich van bewust moet zijn dat de verdragen ook de verplichting inhouden om zich aan de bepalingen in de verdragen te houden.

De SERV betreurt dat de memories van toelichting bij de ontwerpdecreten zich enkel toespitsen op de juridische aspecten van de bevoegdheidsverdeling binnen de Belgische context.
Bovendien is de analyse van de bevoegdheidsverdeling die gegeven wordt erg rudimentair en voor sommige aspecten precair en onvolledig.
In het bijzonder:

- wordt de bescherming van het moederschap beschouwd als een gemeenschapsaangelegenheid (zie conventies deeltijdwerk en thuisarbeid), terwijl dit bij uitstek een materie is die door de federale wetgever wordt geregeld (arbeidsbescherming en sociale zekerheid);
- wordt geheel over het hoofd gezien dat de Vlaamse overheid bevoegd is voor de individuele arbeidsverhoudingen voor het statutaire overheidspersoneel in de Vlaamse openbare sector en het onderwijzend personeel (inclusief vrij onderwijs).

Verder betreurt de SERV dat - voor zover uit de ontwerpen van decreten af te leiden - er voor geen enkele van de verdragen een toetsing gebeurde van de Vlaamse regelgeving aan de voorliggende IAO-verdragen.

Tenslotte wil de SERV ook opmerken dat de VDAB weliswaar een zeer belangrijke speler is op het vlak van arbeid en werkgelegenheid maar niet de enige…
De Vlaamse sociale partners hebben niet alleen in de VDAB maar ook in de SERV als algemeen overleg- en adviesorgaan een specifieke taak van beleidsadvisering en van overleg, onder andere via de Vlaamse werkgelegenheidsakkoorden en via de invulling van de Europese Werkgelegenheidsrichtsnoeren.

2. BEMERKINGEN BIJ DE AFZONDERLIJKE VERDRAGEN

2.1 De rol van beroepskeuzevoorlichting en beroepsopleiding bij de ontwikkeling van menselijke hulpbronnen (IAO-verdrag nr. 142 en de IAO-aanbeveling nr. 150 d.d 23/6/1975)

Het verdrag voorziet dat de lidstaten een beleid voor beroepskeuzevoorlichting en beroepsopleiding voeren gericht op jongeren en volwassenen op alle gebieden van het economische, sociale en culturele leven en op alle niveaus van vakbekwaamheid en verantwoordelijkheid.
Het IAO-verdrag houdt de opdracht in een beleid en programma's te ontwikkelen voor beroepskeuzevoorlichting en beroepsopleidingen ongeacht of deze plaatsvinden binnen of buiten scholen.
Dit betekent dat ook voor volwassenen een stelsel van beroepskeuzevoorlichting moet worden uitgebouwd. Behalve voor werkzoekenden bestaat er in Vlaanderen geen dergelijk systeem. De opdracht van de Centra voor Leerlingenbegeleiding beperkt zich, zeker sinds de hervorming van PMS naar CLB's tot het initieel onderwijs.
De SERV stelt daarom voor om naar aanleiding van het voorliggende voorontwerp van decreet het debat te starten over de gefaseerde uitbouw van een stelsel van beroepskeuzevoorlichting binnen het globale kader van het beleid inzake loopbaanbegeleiding. Deze discussie kan worden gevoerd op basis van de beleidsaanbevelingen van het KBS-Task Force rapport.

2.2 De bestuurstaak op het gebied van arbeid: taak, functies en organisatie (IAO-verdrag nr. 150 d.d.26/6/1978)

Dit verdrag betreft de organisatie van het sociaal overleg. Het institutioneel kader van het sociaal overlegsysteem wordt omschreven als het geheel van de overheidsinstellingen die betrokken zijn bij het arbeidsmarkt- en werkgelegenheidsbeleid en van de overlegorganen van werknemers- en werkgeversorganisaties. Dit verdrag voorziet dat bestuurstaken op het vlak van de arbeid kunnen toevertrouwd worden aan de sociale partners en erkent de vrijheid van collectieve onderhandelingen. (artikels 5 en 6)
Het gaat om het gehele overlegsysteem d.w.z. ook om het regionale en het lokale sociaal-economisch overleg. Het verdrag stipuleert dat de overheid in overleg moet treden met de sociale partners op de diverse niveaus, dat de overheid doeltreffend moet georganiseerd zijn en met personeel van uitstekende kwalificaties moet werken.
Het verdrag is flexibel opgesteld zodat de landen een eigen organisatiemodel voor werkgelegenheid en arbeid kunnen handhaven.

In de memorie van toelichting wordt terecht opgemerkt dat het ministerie van arbeid bedoeld in artikel 9 van het verdrag zowel betrekking heeft op het federale beleidsniveau als op de andere beleidsniveaus die de autonome bevoegdheid hebben. Voor Vlaanderen zijn dat onder meer de bevoegdheden inzake de beroepsopleiding, de arbeidsbemiddeling, de werkgelegenheidsprogramma's en het handhavingsbeleid van de toegewezen tewerkstellingsbevoegdheden.
Zo worden de Vlaamse administratie werkgelegenheid en de VDAB uitdrukkelijk genoemd en wordt voor de rest naar "andere publiekrechterlijke organen van het Vlaams gewest" verwezen.

De SERV volgt met aandacht de ontwikkelingen in het kader van het beter bestuurlijk beleid en wijst er op dat het IAO-verdrag 150 uitdrukkelijk de betrokkenheid en het belang van de sociale partners claimt. Dit heeft voor gevolg dat de Vlaamse overheid verplicht is de sociale partners hun verantwoordelijkheid te laten opnemen en hen in elk geval te betrekken bij de hervormingen die gepland worden op het vlak van de arbeidsvoorziening en het beleidsdomein economie, werkgelegenheid en toerisme.

2.3 De arbeidsstatistieken (IAO-verdrag nr. 160 en IAO-Aanbeveling nr. 170 d.d. 25/6/1985)

Het IAO-verdrag verplicht de lidstaten tot het verzamelen van basisstatistieken rond arbeid en werkgelegenheid. Deze worden opgesomd in deel II van het verdrag.
In artikel 3 wordt inspraak van de sociale partners voorzien.

De SERV heeft de behoefte aan accurate statistieken steeds benadrukt en is via het VIONA-programma dat mee wordt aangestuurd door de Vlaamse sociale partners betrokken bij de invulling van deze IAO-conventie.
Zelf verzamelt de SERV ook gegevens onder andere de jaarlijkse boordtabel met een aantal indicatoren voor 12 sociaal-economische domeinen en SERA (sociaal-economisch rapport).
Vermits in het kader van de Europese politiek van de open coördinatie, de benchmarking en monitoring steeds belangrijker worden zal de behoefte aan het ontwikkelen van indicatoren en targets in de toekomst alleen nog maar groter worden, cf. de jaarlijkse aanbevelingen over de Vlaams actieplannen in uitvoering van de Europese werkgelegenheidsrichtsnoeren. Deze IAO-conventie is dus meer dan actueel en ratificatie is dan ook aangewezen.
De SERV dringt aan op een goede afstemming bij het verzamelen van de statistieken opdat bijkomende lasten voor de ondernemingen kunnen worden vermeden.

2.4 De bevordering van de werkgelegenheid en de bescherming tegen werkloosheid (IAO-verdrag nr. 168 d.d. 21/6/1988)

Dit IAO-verdrag raakt aan de kern van het werkgelegenheidsbeleid: bescherming tegen werkloosheid en bevordering van de werkgelegenheid.
Het vervangt twee oude verdragen die dateren van 1934 en van 1952.
Wat België betreft is het duidelijk een gemengd verdrag: bescherming zijnde federale bevoegdheid en bevordering Vlaams en/of gemengd.
Deel II handelt over Vlaamse bevoegdheden: arbeidsbemiddeling, beroepsopleiding, beroepsvoorlichting en de speciale programma's voor de bevordering van de werkgelegenheid gericht op doelgroepen: vrouwen, jongeren, gehandicapten, ouderen, langdurig werklozen, migranten en werknemers getroffen door herstructureringen.

In de memorie van toelichting wordt verwezen naar het beleid en plannen tot bevordering van de werkgelegenheid en de bestrijding van de werkloosheid, m.a.w. naar het Vlaamse beleid waarin de Vlaamse werkgelegenheidsakkoorden een eigen rol spelen.
De SERV vraagt specifieke aandacht voor de werknemers waarvan de arbeidsverhouding onder de eigen verantwoordelijkheid van de Vlaamse overheid valt, door nauwkeurig te onderzoeken welke effecten de naleving van de IAO-normen sorteert op het Vlaamse overheids- en onderwijspersoneel.

2.5 Het deeltijdwerk (IAO-verdrag nr. 175 en IAO-aanbeveling nr. 182 .d.d. 24/6/1994)

Het verdrag regelt de bescherming van de deeltijdwerkers en plaatst hen op gelijke voet met de voltijdsen. Een groot gedeelte van dit verdrag valt onder de federale bevoegdheidsfeer .
De rechtspositie van de deeltijdwerkenden in de Vlaamse openbare sector en het Nederlandstalig onderwijs behoort evenwel grotelijks tot de bevoegdheid van de Vlaamse overheid. De procedure tot ratificatie moet dan ook worden aangegrepen om de Vlaamse regelgeving desgevallend aan te passen aan de IAO-normen en dit in overleg met de representatieve organisaties van het overheids- en onderwijzend personeel.

Niet alleen de Vlaamse overheid moedigt een beter evenwicht tussen gezin en arbeid aan, ook de Vlaamse sociale partners spelen mee op dit terrein: cf. de diverse initiatieven in verband met gezin en arbeid naar aanleiding van het Vlaams werkgelegenheidsakkoord of van het Vlaams plan in uitvoering van de Europese Werkgelegenheidsrichtsnoeren.

Ook op dit terrein vraagt de SERV specifieke aandacht voor de werknemers waarvan de arbeidsverhoudingen onder de eigen verantwoordelijkheid van de Vlaamse overheid vallen.

2.6 Het thuiswerk (IAO-verdrag nr. 177 en IAO-aanbeveling nr. 184 d.d. 20/6/1996

IAO-verdrag nr. 177 beoogt zo goed als mogelijk de gelijke behandeling van thuiswerkers te bevorderen en de omstandigheden van het thuiswerk te verbeteren.
Hoewel een gemengd verdrag behoort een groot gedeelte tot de federale bevoegdheid.
Voor de werknemers onder arbeidscontract (exclusief onderwijzend personeel) is er inmiddels een wettelijk kader dat conform is met de IAO-regelgeving.
Een dergelijk regelgevend kader ontbreekt voor personeelsleden van de Vlaamse openbare sector en van het onderwijs waarvan de arbeidsverhoudingen door de Vlaamse overheid autonoom in overleg met de personeelsvakbonden moeten uitgewerkt worden.
Zoals voor het IAO-verdrag deeltijdwerk geldt, moet de procedure tot ratificatie daarom worden aangegrepen om op afdoende en met de IAO-normen concordante wijze de bescherming van de thuiswerkers in deze sectoren te regelen.
De SERV verwijst bovendien naar het Europees kaderakkoord over telewerken dat nog moet omgezet worden in nationale regels en stelt voor de regelgeving op mekaar af te stemmen.
In zijn aanbeveling van 15/9/1999 pleitte de SERV reeds voor een adequate omkadering van telewerken en benadrukte hij de noodzaak aan een goede afstemming tussen ondernemingen en de werknemers.

2.7 De werving van en arbeidsbemiddeling voor zeevarenden (IAO-verdrag nr. 179 en IAO-aanbeveling d.d. 22/10/1996)

De SERV is van oordeel dat deze zeer specifieke materie in de eerste plaats met de sector moet worden overlegd zodat kan worden nagegaan welke stappen zich opdringen om conform met de IAO-normen te kunnen werken.